

אישיות – ברניקי (28 לספירה – 80 לספירה)

מלכה יהודייה מבית הורדוס, בתו של אגריפס מלך יהודה, ונצר לשושלת בית חשמונאי. היא הייתה מאהבתו של הקיסר לעתיד טיטוס והודות לכך הפכה לאחת הנשים המשפיעות ביותר ברומא העתיקה. ברניקי שימשה השראה לספרים, למחזות ואף לאופרה. על שמה של ברניקי מכונים כמה אתרים בסביבות טבריה: הר ברניקי, גן לאומי ברניקי, שמורת מצוקי ברניקי, אמת ברניקי, יקב ברניקי וחוף ברניקי קרוי על שמה רחוב בירושלים. [הרחבה למתעניינים](#)

מושג – צום עשירי בטבת

עשרה בטבת הוא אחד מארבעה ימי הצום היהודיים לזכר חורבן בית המקדש. הצום חל ב' בטבת מכיוון שביום זה, בשנת 588 לפני הספירה, הטיל נבוכדנצר מלך בבל מצור על ירושלים. המצור נגמר כעבור שנה ושישה חודשים, בט' בתמוז, אז נפרצו חומות ירושלים, ולאחר מספר שבועות, בט' באב, נחרב בית המקדש הראשון החליטה הרבנות הראשית לישראל לציין את יום עשרה בטבת בכל שנה כ"יום הקדיש הכללי". יום זה נועד לאפשר לקרובי הנספים בשואה שיום פטירתם לא נודע בתאריך ח' בטבת, תרגומה התורה ליוונית ואף על פי שתרגום התורה לשפה מרכזית באותה עת יכול היה לעזור בהפצתה ושימורה, התרגום נתפס כפעולה העלולה לשנות את משמעות התורה, להפוך אותה לחכמה כלל אנושית ובכך לפגוע בקדושתה האלוהית שהיא החכמה והלשון המיוחדת רק לישראל. בתאריך ט' בטבת, צום תשעה בטבת היא מותו של עזרא הסופר, עזרא היה הדמות המרכזית בשיבת ציון ובשיקום התורה והרוח בתקופת בנין בית המקדש השני. עקב סמיכות האירועים זה לזה, הוחלט שלא להתענות בכל שלשת הימים ולכלול את ציון כל המאורעות בתענית עשרה בטבת. מאורעות אלה נזכרים גם בחלק מהסליחות שנכתבו לעשרה בטבת.

מילה/ביטוי בעברית – פוריטניות

פוריטניות היא תנועה נוצרית שהתפתחה באנגליה במאה ה-17 ובהמשך בנוי אינגלנד במטרה "לטהר" את הכנסייה האנגליקנית משאריות הקתוליות שלטענתם נותרו בה. התנועה דגלה באורח חיים סגפני ופשוט, באיסורים מחמירים ושמירה קפדנית על מצוות הדת, יחד עם החדרת גישה דתית לכל תחומי החיים. כאשר אומרים על אדם מסויים שהוא פוריטני הכוונה היא שהוא מאופיין בשמרנות קיצונית בענייני מוסר. [הרחבה למתעניינים](#)

מונח טכנולוגי – הטבלה המחזורית

כל חומר בעולם מורכב מחומרי יסוד בקיימים בטבע. בכל יסוד יש מספר שונה של אטומים, מספר נקרא מספר אטומי, הטבלה המחזורית ממיינת את כל היסודות לפי המספר האטומי שלהם מהקל אל הכבד, קרי לפי מספר האטומים. שיטת מיון זו הוצעה לראשונה על ידי הכימאי הרוסי דמיטרי מנדלייב ב-1869. באמצעות הטבלה שבנה, הניח את התשתית לתאוריית התורה האטומית. הוא הצליח למצוא קשר בין צפיפות היסודות לאופי התגובה שלהם בתהליכים כימיים. את הגילוי הזה הוא ניצל לפיתוח מודל מתמטי שמאפשר ניבוי של תכונות היסודות על פי צפיפותם. יסודות בולטים שטבלת מנדלייב ניבאה הם סקנדיים, גליום וגרמניום, שלא היו ידועים בעת שנערכה, והתאימו במדויק למקומות החסרים בטבלה ולתכונות המצופות לפי המקום. [הרחבה למתעניינים](#)

בברכת "אם לא תשאל איך תדע" אבא

[הצטרפות / הסרה מרשימת התפוצה של מרחיב הדעת לקריאת גיליונות קודמים באתר שלי](#)